

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 30 (9125)

13 АВГУСТ

2026 йыл

КИШИ ЮМА

САРЫ ТАМБЫЗ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

РОССИЯ ХАЛКЛАРЫНЫНЪ БИРЛИК ЙЫЛЫ

Тынышлыктынъ эм
тыпаклыктынъ оьмирлик
негизи

Дагестанда 2026-ншы – Россия халкларынынъ Бирлик йылы барысында 45-тен артык озгерислер оьтти.

Дагестан Аькимбасынынъ куллыгын кесек заманга толтырувшы Федор Щукин: «Буьгунъ уйгынлав комитетининъ агзалары ман биргелесте юритилген куллыклардынъ аралык сырагыларын келтирдик: оьлшеми, теренлиги, эм, энъ маьнелиси, бу шаралардынъ ак ниетли аьллерде оьткени коьрсет-

кенлей, республика бирлиги – ол байрам лозунгы тувыл, а тынышлыктынъ эм ийги яшавдынъ коьп оьмирлер бойы туьзилген негизи экени аян. Бизим маданиятымызды, тиллерди, аьдет-йорыкларды эм ашык коьнйиллигимизди республика тысында да бааладылар. Авыр ава шартлары эм коьп ямгырлар ман байланыста республикада туьзилген аьллер бизим планларымызга оз ягыннан туьрленислер киргистти, ама соны ман бирге

олар энъ маьнелиди коьрсеттилер: сол авыр вакытта бирев де шеттен карап турмады – бир-бирисин колтыклав эм ярдам этуьв деген кагытта тувыл, исте коьринип, аьдемлердинъ аян бирлигин белгиледилер. Бирлик йылы бизге тек календарылик шара тувыл, а маьнелиги бар яшав сынавы болды. Алдыда яваплы эм коьп озгерислерге бийленген шак – кырк кийик айы. Бизди уллы шаиримиз Расул Гамзатовтынъ тувган куьни мен рас болып озгариластаган Россия халклар тиллерининъ эм Дагестан халкларынынъ Бирлик куьнлери куьтедилер. Бу эстеликли куьнлерге артык эс каратув ман аьзирлик коьремиз, неге десе савлай элимизден конакларды куьтемиз. Планланган баьри озгерислерди йогары уйгынлав дережеде озгарагымызга эм салынган борышларды тийислисинше толтырагымызга шекленмеймен.

ЕТИМИС

Билимли мынъды йыгар

Бу йыл россия маданияты «Толковый словарь живого великорусского языка» деген баалы исининъ иеси, уллы орыс тилининъ белгили этнографы, лексикографы эм язувшысы Владимир Иванович Дальдинъ тувганлы 225-нши йыллык мерекесин белгилейди.

Орыс тилининъ кенъ байлыгын коьрсеткен сол соьзлик, халк соьйлеви, аьдетлери эм маданияты акында билимлерининъ керекли булагы болып, буьгунлерге дейим де белсенли кулланылып келеди.

Маьнели мерекеге багысланып, Россия Федерациясынынъ маданият эм билимлендируьв министрстволары ман «Культура для школьников» деген маданият-билимлендируьв ведомстволар аралык проекти аьрекетлеп баслаган. Сол проект бойынша «Великое наследие Владимира Даля» деген оьсип келеятырган аркады уллы этнографтынъ, язувшыдынъ асабалыгына эм яратувшылыгына эсин каратувга шақыратаган Савлайроссиялык акция яшавга шыгарылды. Акцияда элимиз бойынша 8,5 мынъга ювык окувшылар ортакшылык эттилер. Олардынъ тек юзи енъуьвшилер сырасында боладылар. Енъуьвшилер арасында Кизляр районындагы Михеев авыл орта мектебининъ окувшысы Абдулхалик Габибулаев те бар. «Дагестанский узор» деген оьз исинде Абдулхалик Дальдинъ соьзлингинен кавказизмлерди (кавказ халклар тиллериннен алынган соьзлериннен головоломка туьзген) алып кулланган.

Ястынъ насихатшысы, орыс тил бойынша сабагыннан окытувшысы Мархаба Батыровна Мусакаевадынъ окувшысы Абдулхалик Габибулаевтинъ коьрсеткен етимисинде уьлиси бек уйкен. Коьпйыллык ис аьрекетли болган

эм окувшылар ман ислевде бай сулыбын казанган Мархаба Батыровна оьз окувшысын сондай маьнели етимиске аьзирлеп эм коьнйиллендирип келди.

Онынъ етекшилиги астында тербияланувшылары, окытувшысынынъ йогары кеспилингин, яс аркады тербиялавда оьз исине алаллыгын беркитип, коьп кере туьрли оьлшемдеги баргылы орынларына тийисли болып келедилер.

Суьвретте: енъуьвши Абдулхалик Габибулаев.

САВГА

Уьстинлик – ортак истинъ тамамы

Элимиздинъ бас каласы Москвада «Киши калалардынъ эм тарих поселениелердинъ оьрленуьви» XI форумы барысында оьткен онъайлы кала аьллерин туьзуьвдинъ энъ ийги проектлерининъ Савлайроссиялык конкурсынынъ енъуьвшилерин савгалав ман байланыслы шатлыклы шарасы болып тамамланды. Бабаюрт районуна бу кешлик шынтылай да уьстинликли эди: Бабаюрт авылында орталык паркын онъайтлав ман байланыслы «Традиция Отчего дома» проекти, савлай элимиз бойынша ийгилер санына кирип, енъуьвши орынды бийледи. Кентьеслер залынынъ экранында районнынъ аты коьрингенде, Бабаюрт администрациясында карс кактылар. Тувра эфирде шатлыклы шарады карав уьшин мониторинглер касында йыйналган ерли власть куллыкшылары муниципалитет уьшин тарих озгеришининъ шайытлары болдылар. Конкурс комиссиясы аьел баалыкларды эм несиллер байланысын бел-

гилейтаган парк концепциясын, солай ок ортага салынып ямагат пан ойласылган баьри маслагатларды эсапка алув ман йогары баалады.

Бас савга – 80 миллион маьнет акша оьлшемінде федераллык грант эндиги йылга парк ерининъ ярастырылувына деп шыгарылаяк. Бу амаллар авылдынъ ял алув орталык ери – паркты толысынша ийгилендирмеге амал береек: паркка киретаган ерлери янъыртылаяк, конакшылык аллеясы туьзилеек, балалар, яслар эм ясуьйкен

несил аьдемлери уьшин майданлар ярастырылаяк, солай ок аьлиги заманга келисли коммерциялык объектлер ерлестирилеек. Паркты уьлиги ямагат ерине айландырув уьшин ерли предпринимательлер бюджетти байыр амаллар ман толыстырмага аьзир экенлери айырым белгиленеди.

Савгады конкурс уйгынлавшылар колларыннан сол шатлыклы шарада ортакшылаган Бабаюрт районунынъ аькимбасы Шахмурат Истанбулов алды. Енъуьв акын-

да оьз ойы ман боьлисип, ол бу уьстинлик администрациядынъ савлай командасынынъ, яшавшылардынъ белсенли позициясы эм бизнес ягыннан анълавлык бары ман юритилетаган ортак исининъ тамамы экенин белгиледи.

«Бу вакытка дейим биз узак юрдик, – деп белгиледи Шахмурат Истанбулов. – «Традиция Отчего дома» проекти кабинетлерде тувыл, а оьз авылын онъайтлы, ярасык эм аьлиги заманга келисли этип коьрмеге суьйген яшавшылардынъ ак ниетли-

гиннен тувган. Федераллык орталыгынынъ колтыклавы эм киши калалардынъ оьрленуьвине байыр эс каратув аркасы ман биз бизим аьеллердинъ яшав сапатлыгын туьрлентуьв уьшин шынты алатын аламыз. Парк баьри несиллерди кызындырган ер, уйкен болмаган авылларда да дуниялык дережели ерлер туьзбеге анъсатлык барлыгынынъ белгиси болар. Проект бизим еримиздинъ бирлигин беркитуьвинде, онынъ баскага усамаслы аьлеметлигин саклавда эм районуымыздынъ

оьрленуьвине янъы куьшкуватлык береегине шекленмеймен».

Район етекшиси проект уьстинде куллык эткенлердинъ баьрисине де оьз разылыгын билдирди эм, келеген йылда Бабаюрт яшавшылары тек районнынъ тувыл, савлай республикадынъ оьктемлиги болаяк янъыртылган парк бойынша кыдыргандай эп туьзуьв аьллер мен байланыслы шешилмеге керек сораьлар каралганнан сонъ, проект яшавга шыгарылып басланаягын билдирди.

Элдинъ тыпаклыгын коьрсетеди

Россия Федерациясынынъ Президенти Владимир Путининъ указы ман – 2026-ншы йыл Элимиз бойынша Бирлик йылы деп белгиленген. Соны ман байланыслы болып, кайтип эл бойынша, соьйтип, республикамызда да салынган планларга коьре, шаралар оьтедилер эм алдыда, йылдынъ экинши ярым йылында да озгарылаак шаралар бар.

Соьйтип, Дагестан Республикасында йылдынъ белгисине коьре оьтпеге керек шаралар планы бойынша беркитилген. Алынган карарлар бу куьнлерде бир иркилуьвсиз яшавга шыга-

рыладылар. Оьзек те, солардынъ болувына куьш салатанлар, тийисли йорыкларга коьре ис бардыратаган яваплы аьдемлер де бар.

2026-ншы йылда, Бирлик йылына багысланып, 80-нен артык шаралар болмага керек эди, аьли уьшин солардынъ яртысыннан артыгы уьстинликли оьткерилген.

Уьстимиздеги йылдынъ экинши ярым йылында оьтееклер саны да аз тувыл.

Алдыда шет эллерде яшайтаган ердеслеримиз уьшин Халклар ара фестивали, Савлайроссиялык «Голос Евразии»

деп аталган миллет фестивали бизди куьтедилер.

Оннан сонъ кырк кийик айынынъ ишинде, Россия халкларынынъ тиллер куьнине эм Дагестаннынъ халкларынынъ бирлик куьнине рас барып, «Ак турналар куьни» деген 40-ншы Халклар ара адабият Гамзатов фестивалин, «Халклардынъ бирлиги – Россия куваты» деген регионлар ара миллет политикасы бойынша тармактынъ етекшилерининъ конференциясын, «Россиядынъ куьши – халклардынъ бирлигинде» деген форум, «Меним аьелим – Россия» Россия халкларынынъ

ямагат яратуьшылыгыннынъ форум-фестивалин, «Тарки-Тау» китап фестивалин Сырт-Кавказ бойынша, «Аьдетлерди саклав» халклар ара фестивалди, халклар ара дин фестивалин, «Несиллер акылы Россиядынъ бирлигинде» деген Кубыла Россия ясуьйкенлери уьшин форумды эм сондай баска шараларды оьткеруьв планда бар.

Йыл узагында аьли де Россияда бирлик йылын белгилев мен байланыслы шаралар озгарылуьв бардырылады эм солардынъ баьрисе де элди оьрлендируьвге эм тынышлыкты саклавга каратыладылар.

Амалларды куллансак, коьп мырсатлар болар

Дагестан Республикасынынъ Обкиметининъ Председателининъ биринши орынбасары Валентин Клок Каспий флотилиясыннынъ инфраструктурасын оьрлендируьв бойынша сораьлары уьстинде йыйын оьткерди.

Куьн йосыгында коьтерилетаган сораьлар ман байланыста Каспий флотилиясында куьрылыс эм савытлы куьшлерди ерлестируьв бойынша етекшисининъ орынбасары Дмитрий Кожанов оьз доклады ман шыгып соьйледи.

Бу куьн коьтерилген сораьлар флотынъ оьрленуьви уьшин бек маьнели эди. Солардынъ бир нешеви ведомстволар ара тар катнасуьвды, солай ок оьрленуьвге каратылган планларды кезеклеп яшавга шыгаруьвга мырсатлар ашувды талаплайдылар.

Йолыгыстынъ тамамына коьре, Клок профильный министерстволардынъ етекшилерине маьселели сораьларды шешуьвге каратылган йол картасын туьзуьвге буйырык берди.

Вице-премьер исин толтыруьвшы айырым эсти Каспий флотилиясы ман бирге «Ипподром» микрорайонынынъ япсарын да оьрлендируьв проектин яшавга шыгаруьвга каратты.

Онынъ ойына коьре, сондай карар Каспий флотилиясын эм онынъ тоьгериндеги япсарларды ийги оьрлендируьвге коьмекши де болар эм бар ресурсларды куллануьвга амаллар да берер.

Кавыфсызлыкты канагатлав сораьлары ойласылды

Янъыларда Тарумов районнда кырк кийик айында РФ Федераллык Йыйынынынъ Государстволык Думасына депутатларды сайлаьларга аьзирлик коьруьв эм озгаруьв болжалында ямагат эм от туьсуьвге карсылык этуьв кавыфсызлыктынъ канагатлав ман байланыслы сораьларга багысланган ис кенъеси болып оьтти. Кенъесте ыхтыяр йорыгын эм сайлав исин уйгынлавга яваплылы ведомстволардынъ бас вьакиллери ортакшылык эттилер: Тарумов районнынъ ТИК председатели Салус Рахматулаев, район администиясынынъ кавыфсызлык эм АТК аьрекетин уйгынлав бойынша боьлигининъ куьлыкшысы Али Алиев, Россия МВД Тарумов району бойынша начальниги Абдула Гасанов, солай ок Южно-Сухокумск каласы, Ногай эм Тарумов районлары бойынша Тергев салуьв аьрекетин эм профилактикалык куьлыктынъ 9-ншы номерли боьлигининъ вьакили Надыр Омаров.

Ойласып каралмага салынган сораьлардынъ бас темасы – сайлаьлар оьтеек 18-нши, 19-ншы эм 20-ншы сентябрь куьнлеринде кавыфлыклардынъ алдын шалуьв эм граждандардынъ кавыфсызлыктынъ канагатлав бойынша коьрилмеге тийисли шаралар акында эди. Кенъеске шаькырылган экспертлердинъ аьр бириси оьзи яваплылык тутув ягы бойынша аьрекет этуьв акында теренлетип аньлатты. Сайлаь учасоклардынъ террористликке карсы коршалануьв, ямагат йорыгын канагатлав, солай ок от туьсуьвге кавыфсызлык нормаларын тутув сораьлары каралды.

Кенъес катнасуьшылары белгилевгенлей, баьри куьш структураларыннынъ эм ерли самоуправление органдарыннынъ биргелес уйгынлав аьрекетин сайлаьларды паракатлык эм кавыфсызлык аьлдерде оьткеруьвдинъ негизи болады.

Йолыгыстынъ экинши кесегинде Тарумов районнынъ ТИК председатели Салус Рахматулаев эм комиссиядынъ системный администраторы Макара Капиев учасок сайлаь комиссиялар агзалары уьшин семинар озгардылар. Онынъ бас темасы Россиядынъ Орталык сайлаь комиссиясынынъ «ИнформУИК» федераллык проектин болды.

Белгилев керек, «ИнформУИК» проектин сайлаьшыларга озгарылаак сайлаьлар акында яшайтаган ери бойынша билдируьвге каратылган. Яшавшыларга РФ Государстволык Думасына депутатларды сайлаьлар акында актуальли билдируьвди еткеруьв уьшин проект бойынша граждандардынъ уьйлерине бараяклардынъ куьлык этуьв йосыгына айырым эс каратылды.

Солай ок кенъес барысында тавыс беруьв бирлик куьни – 2026-ншы йылдынъ 20-ншы сентябринде оьтеек сайлаь кампанияды уйгынлав, кадрлык эм карыж ягыннан канагатлав сораьлары ортага салынып каралдылар.

Кенъес сырагыларын келтире берип, Салус Рахматулаев тавыс беруьв бирлик куьнине аьзирлик планга коьре баратангын белгиледи. Салынган борышларды сапатлы толтыруьв уьшин комиссиялар агзалары керекли инструкциялар алдылар.

Тилеги толтырылаак

Дагестаннынъ Бабаюрт районнда СВО катнасуьшылар аьеллерин коьтергишлев бойынша тармаклык иси етимисли бардырылады. Айтпага, янъыларда Яшавшыларды социаллык ягыннан канагатлав бойынша ерли орталыгы согыс спецоперация аьскершинъ ян косагын ис пен канагатлады.

Бубуьнлерде согыс спецоперация юрген ерде соннынъ борышларын толтыратаган Бабаюрт районнынъ Хаматюрт авыл яшавшысы Алиа Гасанов ян косагы Джахбатка куьлык пан канагатлавда ярдамласпага КЦСОН етекшисине тилегин билдирди. Орталык етекшиси Раджаб Абдулабеков пан онынъ тилегине тез аьрекетге эс берилуьви аркалы, тийисли токтас шыгарылды. Джахбат тувган авылында социаллык куьлыкшысыннынъ ис орынына беркитилди. Эндиги Джахбат Гасанова

айырым коьмек керексинетанган ясуьйкенлерге, сакатларга, граждандардынъ баска катламларына керекли ярдамын этип келеек. Баска болып, оны ман аьжетсизленеек аьдемлердинъ сырасын согыс спецоперация катнасуьшыларынынъ аьеллери де туьзедилер. Сол зат та онынъ ис аьрекетин терен маьнели эм керекли этеди. Гасановлардынъ аьел тарихи – йигитликтинъ эм патриотизмининъ уьлгиси. Алиа Гасанов уьылы ман бирге СВО еринде алдышылыкта элининъ кызыксынуьвларын коршалап келедилер. Джахбат та, шетте карап турмай, тувган авылынынъ яшавына оьз коьсымын этпеге токтасты. Оьз юьык аьдемлери уьшин кыйналуьв да карамай, ол енъил йолларды излемей эм берилетаган тоьлевлерге де карамай, ямагат уьшин куьлык этпеге аваслыктын коьрсетти. Джахбат Гасановадынъ соьзине коьре, сол ис аьреке-

ти ога эри эм уьылы акында кыйналуьв эм тынышсызлануьв азайтпага, юьык аьдемлери патшалыгынынъ кызыксынуьвларын коршалап, эли алдында борышын толтырып юргенде, оьзин керекли этип сезбеге, яшавын маьнели этпеге куьш косады.

Сондай онъайлы баслав тек ис орын ман канагатлав сораьларын шешип калмай, аьр ким де патшалыгьмыздынъ эм ердеслеримиздинъ аралык коьтергишлевин сезбеге амал беретанган аралык ярдамласуьвдынъ кенъ тармагын да туьзип келеди.

Джахбат Гасановадынъ тарихи Бабаюрт районнынъ яшавшылары уьшин ян куьватлыктынъ эм, авыр заманларга да карамастан, элине эм аьдемлерге шынтылайын пайдалы болуьвдынъ уьлгиси болады.

Суьврете: Джахбат Гасанова КЦСОН етекшиси мен йолыгысуьв мезгили.

СВО КАТНАСУВШЫСЫ

Биз сизи мен оьктем!

Аьр бир аьдемнинъ оьз йолы бар. Сол йолды кайтип оьтеегин инсан оьзи сайлайды. Бир-бир заманда аьдем, онынъ тек яшавын тувыл, ойларын туьрлендиретаган карар алады. Бизим йоллар туьрли. Сол йолларда бизди кайдай кыйынлыklar карап турганын тек Кудай биледи. СВО еринде Аталыгьмызды коршалап турган йигитлеримиз оьзлери алганлар тийисли карарды, оьзлери сайлаганлар, кайда олар болмага керегин. Олар бугуьн оьз элин коршалавда, неге десе заман соны талаплайды.

Дагестан Республикасынынъ Ногай районьнынъ Бораншы авьлында тувьпоьскен Динислам Акмурзаев Мавлидин Зияв увьлы эм Сакинат Оразбай кызынынъ аьелинде оьскен. Ата-сы тувган авьлында элек-трик болып, анасы – баслапкы классларынынъ окьтувшысы болып ислейдилер. Динисламнынъ аптеси Маржан эм агасы Нурсайд бар. Балалар Акмурзаевлердинъ аьелинде куллыкьсуьер, намыслы болып оьстилер, баьриси де окьдылар, аьли кесписи бойынша куллыкь

этедилер.

Динислам мектебте оьзин йиги яктан коьрсеткен, тенълери мен катнасувлары аьруьв эди. Окьтувшылар оны тербиялы, билимли окувшы деп эсине аладылар. Динисламнынъ бир

йиги касиети бар – ол алдына мырат салады эм ога етиспеге шалысады. Ерли мектебте 9-ншы классты кутарып, ол Астраханъ каласына лицейге туьседи эм «автомеханик» кесписин байырлайды. Эр борышын Динислам

Акмурзаев Каспий флотилиясында толтырган. Мунда СВО еринде куллыкь этуьвге контрактка кол баскан.

2023-нши йылдынъ шилле айында Динислам согыс спецопераця ерине кеткен. Запорожская областининъ Работино авьлынынъ касьында яраланып, Симферополь каласында эмленген. Реабилитация оьткен сонъ, Каспий флотилиясынынъ аьскерлер боьлигине йибериледи, сонда аьскерши аьлиги заманга дейим ислейди.

Динислам Акмурзаев – согыс аьрекетининъ ветераны. Бизим йигерли ердесимиз согыс патшалыкь баргысына коьрсетилген.

Динислам эм Аида Акмурзаевлер эки увьлларын тербиялайдылар – Адамды эм Абдуллахты. Балалар атасы ман оьктемсийдилер, ол – йигитликтинъ эм Аталыкка алал куллыкь этуьвдинъ коьрими. Шоьлимиздинъ баьтири мен биз де оьктем. Тез кайтып келсин сав-саламат болып, уйге аьскершилери-миз. Енъуьв мен.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: Д.Акмурзаев аьели мен.

ЕСТЬ ТАКАЯ РАБОТА - РАБОТАЕМ, РОДИНУ ЗАЩИЩАТЬ БРАТ!

ОТ **3.600.000** РУБЛЕЙ
ДО **4.100.000** СРАЗУ
- САМАЯ БОЛЬШАЯ ВЫПЛАТА В РОССИИ
ОТ **6.500.000** РУБЛЕЙ ЗА ГОД

ЗВОНИ СЕЙЧАС | 8(8722)557700

В Дагестане увеличены единовременные выплаты при заключении контракта с Минобороны РФ и назначении в подразделения резерва.

Общий объем единовременных выплат в республике составляет от 3,6 до 4,1 млн рублей:

региональная выплата — 2,7 млн рублей, а также дополнительно 400 тысяч рублей при назначении в подразделения резерва;

федеральная выплата — 400 тысяч рублей;

выплата от администраций городов и районов республики — от 100 до 600 тысяч рублей.

Заработная плата военнослужащих начинается от 210 тысяч рублей в месяц.

Итого за год — от 6 500 000 рублей с учетом единовременных выплат и заработной платы.

Подписать контракт может любой гражданин РФ, независимо от прописки и фактического адреса проживания.

Телефон горячей линии: 8(8722)55-77-00

ЙИГИТЛИККЕ БАС ИЙИП

Баьтирдинъ эстелиги

*Халмурза Кумуков –
Бизим ногой яс йигит.
Катнаскан*

*Аталык давда,
Энъ де авьр кавгада.*

*Полкта калган
аз солдат,
Пулеметлар кутылган.
Атыспага алат йок,
Осал аьлде полк
турган.*

*Душпанды енъуьв
уьшин,
Халмурза алды барган.
Атып турган
пулеметты
Кевдеси мен ол япкан.*

*Эли уьшин,
енъуьв уьшин,
Яс янын аямаган.
Йьрма сегиз ясында
Атаклы баьтир
болган.*

*Халмурза аты
мутылмас,
Мутылмаяк оьмирге.
Сондай данъклы
йигитлер,
Яшав коьрсеткен Элге.*

*Куьнбатарда
орам бар,
Халмурза аты
аталган.
Сол орамнынъ басына
Эстелик тас салынган.*

*Юрген, турган
коьреди,
Уьйкен сыйын этеди.
Эстеликке янасып,
Басын ийип кетеди.
С.КОЙЛАКАЕВА,
Куьнбатар авьлы.
Суьвретте: Куьнба-
тар авьлында Х.Кумуков
атындагы орамындагы
эстелик.*

СОГЫС СПЕЦОПЕРАЦИЯСЫНА – ЯРДАМ

Ак ниетлери дайым толсынлар

Бугуьнлерде кайбиримиз де бир тилек тилеймиз – тынышлыкь келсин дуняга, Аталыкты коршалавшыларьмыз аман-эсен оларды куьтип турган аьеллерине кайтып келсинлер. Сондай ак ниети мен согыс спецоперацясында явга карсы турган йигитлеримизге кайдай уьйкен ярдам Ставрополь крайынынъ Нефтекумск районьнынъ Коясыл авьлында неше йылдан бери аьрекетлейтаган «Бирлик – Единство» волонтерлар куьби этип турады.

Янъыларда волонтерлар куьбинде конакта сыйлы аьдемлер болдылар – Ставрополь крайынынъ НРНКА исполкомьнынъ председатели Артур Гульмедин увьлы Ибрагимов, Нефтекумск муниципаллыкь округынынъ депутаты, ерли ННКА председатели Салих Касамбий

увьлы Бекмуратов, Коясыл авьлынан СВО катнасувшыларынынъ бириси.

Йолыгыс коьтеринъки коьньилде оьтти, йьлуьвлыкь аьлде йьйылганлар этилинип турган ислери,

йигитлеримизге келеекте кайдай коьмек этуьв акында соьйледилер. Йолыгыс барысында волонтерларга «СВО-да волонтерлар. Бирлик – Единство» Коясыл авьлы» шайытла-

малар (удостоверение) тапшырылды. Бу тек документ болып калмай, волонтерлардынъ бирлигининъ, олар эткен ислерди аянлавдынъ эм келеекте де бу исти бардырувдынъ белгиси деп

саналады. Солай ок волонтерларга СВО катнасувшыларга ярдамга коскан уьлысы уьшин Ставрополь крайынынъ Ногай региональни НКА исполкомьнынъ председатели атыннан Разылыкь

савгаланды.

«Бирлик – Единство» волонтерлар куьбининъ катнасувшылары сыйлы конакларга савбол айттылар, бу йолыгыстынъ маьнеси уьйкен экенин белгиледилер. Айырым разылыкь авьлшыларга эм яны авьрийтайган ердеслерге билдирилди.

– Сизинъ акшалай коьтергишлевинъиз, йьлы соьзинъиз бизге ислемеге куьш береди. Сизинъ арканъыз бан биз саваплы исимизди бардырамыз, йигитлеримизге коьмек этемиз, – деп савбол айттылар волонтерлар.

Ясларьмыз уьшин халкьмыздынъ яны авьрыса, енъуьв келер тез арада. Явды енъьрмиз, неге десе бизим ниетимиз таза.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: йолыгыстан коьринис.

Заман сынавлары арасынан ытип

Тувган газетамыз. «Шоъл тавысы». Оннан да алдын «Шоъллик маягы», энъ де басында – «Кызыл байрак». Мага коьре, Ногай шоьлигимизде дуныяга тувып, коьзин ашканнан бери ана тилиндеги ногай газетасын коьрмеген, соны колына алмаган аьдем йок болар деп эске келеди. Бизим несилимиз соны ман бирге ыскен.

Биз аьли де мектебке окувга барганша, балалар ман авылдынъ шетине, коьгоьленге ойнамага шыгып, пош тасыйтаган орыс хатынды карайтаган эдик. Ол заманда, мен 5-6 жасымда, аьптемнинъ соьзиннен ногай газетасы юмада уыш кере: саьли, киши юма эм юма соьнгы куьнлерде баспадан шыгувын билетанган эдим. Сол куьнлерде, эртенъги саьат 10-нан соьнъ, бизим микрорайонга баягы хатын ийнине уйкен дегенде уйкен дорбасын артып, пош еткереди. Биз, балалар, оны алдына шыгып йолыгамыз, эм ол, бизди танып алганга, аьр биримизге «Шоьллик маягын», биревлерге тагы да баска газеталарды эм журналларды, бар болса хатларды береди.

Ол йылларда бизим орамнан Совет Аьскер сырасында оьз борышын толтырмага кеткен яслар аз тувыл эдилер, эм олар уйлерине маркасыз конвертлер мен хат язып йиберетанган болганлар. Сол аьскершилерге бирерде авылдаслар «Шоьллик маягы» газетасын да конверт ишине салып йиберген заманлар да аз болмаган: тувган районндагы хабарларды окысынлар, билсинлер деп. Кайдай уйкен суьйиниш тувдыратаган болган сондай хат ишине салынып келетанган ана тилиндеги газетамыз аьскер сырасындагы ясларымызда!..

Эсимде калган, 1960-ншы йылларда авылдас аьскершилердинъ бириси ногай газетасын уйиннен узактагы Сахалинде колына алганда: «Кызыл байракты» колыма алып ашканда, ынанар-ынынмассыз, мен сол саьатте тувган Ногай шоьлигимининъ кенъ авлагында юргендей болдым», – деп уйиндегилерине язганы. Юрекке йылы саввлеси мен тийген соьзлер тувылма?!

Мектебте окув йылларымда ана тилиндеги газетамыздынъ аьр бир номерин шыдамсыз карап окыйтаган эдим. Онынъ бетлеринде, элбетте, сол йыллардагы районымыздынъ, халкымыздынъ

кайратлы иси, коьнъил энтузиазмы, билимленуьви, маданият ошакларындагы художествольк самодетельность каравлары, шаралар, йолыгыслар, концертлер, агитбригададардынъ малшыларга, пишен шалувга, аслык йюьвга барувлары, байрам куьнлердеги район хозяйстволарыннъ ишчилерининъ демонстрациялары, аьр тыншаюв куьнлердеги спорт шаралары орын табатаган эдилер. Арада бир газета бетлеринде шыгатаган критикалы «Акболаттынъ арканы» эриншеклерди, ишкишилерди, уйлеринде эм авылдаслары ара дава ясайтаганларды, кайсы ды бир авыл орамлары электройрыксыз яде сувсыз калганы эм сондай коьп баска темалар акында катырып язатаган эди. Акы неден керек, газета бетинде коьрсетилген тийиссизликлер эм кемшиликлер соьнънда туьзетилетанган болган, неге десе ол заман район партия комитети коьрсетилген етиспелик кайсы организацияга каратылганын эсапка алып, сога: «Редакцияга явап кайтарынъыз», – деген борыш салатаган болган.

Сол йыллардагы газетадынъ бир номерин алып окыганда, газетадынъ хабаршылары бир кере Терекли-Мектеб авылында яшайтаган бир аьелде (аьел басынынъ тукумын эм атын келтирмеймен) болганы акында кужырлы мысал келтириледди. Сонынъ маьнеси: аьел басы эм онынъ бийкеси бир ерде де ислеьидилер, балалары мектебте окыйдылар, ама халктан кем яшамайдылар экен. «Ол кайтип болады?» деген соравды салады газета. Сол соравды газетта хабаршылары уйдинъ иесине де бередилер эм онынъ бир зат та кыйналмай: «Ногайга шай болса, таман тувылма? Куйыда сув коьп, бир бакша калмык шай болса болады, ытпекти Алла еткереди», – деген явабын эситедилен. Газетта бетиндеги макала тап соьйтип «Ногайга шай болса...» деп аталган. Бу ерде тагы да «Эбин тапкан эт ашар», «Куллык берсе...»

деген кыска макалалар баьриси де «Кайдай келимге яшайсыз?» деген рубрика астына ерлестирилгенлер. Совет йылларында бир ерде де ислеьейтаган аьдемлер яваплыкка тартылатанган болганлар. Минне сондай, ол замандагы окувшыды кызыксындырган соравларга явапларды излейтаган болыпты газетамыздынъ 50-60-ншы йыллардагы хабаршылары.

Ана тилиндеги баспа издание-миз шоьл ериндеги халкымыз бан бирге 95 йыллык тарих эм яшав йолын ытип келеди. Буьгуьнлерде, биревлер билмейтаган болса да ярайды, ерли ногай газетамыз районымыздынъ курылувында, биринши татавиллар казув ислерин коьрсетуьвде, согыс йылларында район хозяйстволарын эвакуация этуьвде, ерли партизан отрядын туьзуьвде, район ери душпаннан босатылган соьнъ, ерли колхозларды кайтадан аягына тургызуьвда, «Баьри зат та фронт уышин, баьри зат та енъуьв уышин!» деген шакирув астында белсен куллык этуьвде алдышы органлардынъ бириси болган. Согыстан соьнъ, сонынъ ызларын тайдыруьвда эм районымызды оьрлентуьвде де газетамыздынъ уьлиси аз тувыл. Сондай кайратлы иси уышин бизим баспа органымызга, меним ойыма коьре, патшалык савгасы да берилмеге тийисли болган, тек сонынъ акында бирев де каьр шекпеген.

Баслапкы йылларда газетады аьзирлев эм дуныя ярыгына шыгарув авыр куллыклардынъ бириси болган (элбетте, аьли де исимизди енъил деп айтпайман). Материалларды йюьв эм баспалав аьрекетине сав куьн кетип, туьннинъ бир ортасына дейим де ислегенлер типография куллыкшылары, неге десе текстлерди кол ман йыйганлар. Бу ис бир ягыннан савлыкка зарарлы деп саналган. Тек 2000-ншы йылдынъ апрель айыннан алып газетады аьзирлев эм баспалав компьютер йорыгына коьширилген. Сол йылдан алып редакцияда кеше-

леп куллык этуьв деген зат тарихке кеткен.

Газетады бала заманымнан алып окып келсем де, сога биринши кере 1980-нши йылдынъ язлыгында хат яздым, сонынъ ишинде ана тилинде язылган энъ биринши ятлавларым бар эди. Соьйтип газета бетинде биринши ятлавым сол йылдынъ июнь айынынъ басында баспаланды. Сол заман биз, А-Х.Джанибеков атындагы орта мектебинде 10-ншы классты кутарып, патшалык сынавларды берип туры эдик. «Ятлавынъды юув керек», – деди бирге окыйтаган йолдасларымынынъ бириси. «Токтанъыз, колга бир дипломды алып йиберейик», – деп маскараладым. Тек колымызга аттестатларды алган соьнъ, аьримиз аьр якка шашырадык...

Сол 1980-нши йылдынъ язында янъы язылган ятлавларымды тагы да бир кере почта аркасы ман редакцияга йибердим. Сонда бир куьн кеште газетадынъ редакциясында яваплы секретарь болып куллык этетанган авылдасым Климбек Савкатовтан ол замандагы редактор Сейдахмет Рахмедов (Алла оларга тынышлык берсин) мени редакцияга кирип кетсин деп хабар йиберген. Экинши куьн ок та бардым. Сейдахмет Копуштай увылы кабинетинде, меним саламга узатылган колымды ала берип: «Ханов деген сенсинъме, иним?» – деди. «Аьши, неге язганларынъды хат пан йиберсинъ, редакцияга аькелсенъ оьзинъ», – деген маслагатын берди. Ол меним ятлавларым ювык арада баьриси бир номерде косылып шыгатын эм мага суьвретинъди еткерерсинъ деп билдирди. Соьнъ ятлавларым аьзирлемеге берилген, редакцияда ол заман хабаршы болып ислейтаган шаир Мурат Авезовка йиберди. Ол, мен янъы язып баслаган автор болган соьнъ, язуьшылык ис кыйын аьрекет экенин айтты эм бу ягыннан бир хыйлы пайдалы маслагатларын берди. Тезден газетта ятлавларым Мурат Алибек увылынынъ язган кирис соьзи мен бирге баспаланды. Сол редакция ишине биринши кере кирген куьнимнен алып меканга ййы катнавларым басланды. Мунда ислейтаганлардынъ баьриси мен де, сонынъ ишинде шаирлер Куруптурсын Оразбаев, Магомед Кожаев, редакция ясуьйкени, Уллы Аталык согысынынъ ветераны Муса Отаров, редакция юмористи Рашид Ораков, машинистка Медина-абай Койлыбаева, редакциядынъ коьзели, корректор Азинет Башиева, типография заведующийи, авылдасымыз Коьшбийке-абай Елакаева эм баскалар ман таныстым. Сол йыл август айынынъ ызында мунда типография куллыкшысы болып туьстим эм экинши йыл куьзде аьскерге кеткенше иследим. Бу заман ишинде газетадынъ куллыгы кайдай экенин оьз коьзим мен коьрип, сонынъ бир кесегин аркам ман да коьтердим десем, ялган болмас.

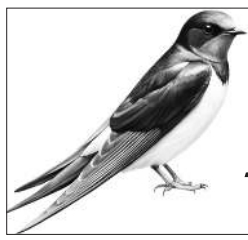
Энъ де маьнелиси, Климбек-

агавым мага бос заманымда газета бетине телепрограммалар ногайшага коьширмеге деп беретанган эди. Ол йылларда газетадынъ аьр номериндеги ызгы 4-нши бетинде телевидениединъ программасы ногай тилине коьширилип шыгатаган эди. «Язып уйрен, иним, белкиси, мунда ислеп калсанъ, сага керегер. Мен сага гонорар язарман», – дейтаган эди ол. (Гонорар мага ол заманда типографияда ислеген соьнъ, авыл хабаршылары сырасында берилетанган эди). Соны ман ай сайын кыйын акымнынъ кырыннан 10-15 маьнет гонорар да алатанган эдим. Сол акшага мен янъы kitapлер, туькеннен таьтли сув (Тереклиде бек аьруьв таьтли сув аьзирленетанган болган) сатып алатанганым эсимде.

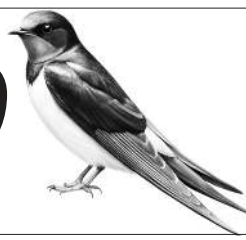
Редакция куллыкшысы этип мени соннан 6 йыл ыткен соьнъ, кесек заманга болса да, пединституттан студент таркавларына келгенинде редактор Сейдахмет Рахмедов алды. Бу 1987-нши йылдынъ яз айлары эди: мен июль айыннан сентябрьдинъ ызына дейим редакцияда иследим, неге десе бос штат йок эди. Сол уыш айдынъ ишинде яз куьнлери болган саялы бир неше хозяйстволарда командировкада болдым. Айтпага, сол йыл август айында Ленин атындагы совхозынынъ Кара-Сув ман Кумлы авыллары аралыгында орынласкан койшылык бригадаларыннынъ социаллык аьллерин тергев ниет пен бир куьн хозяйстводынъ комсомол комитетининъ секретари Алимхан Максатов пан бирге онынъ коляскалы мотоцикли мен кеттик. Мен аьр бир кирген кошардагы койшылардынъ яшав аьллерин туьп-тамыры ман сорайман эм блокнотыма юклеп беремен.

Кошарлардынъ бирисинде мага бир эсли малшы карсы болды. Ол бир-эки юмадынъ арты ягында бу якларда куьшли буршак явыны явганы акында хабарлады. Малшылардынъ турак уйинининъ тамын буршак телеметесик эткенин коьрсетти. Болса да, деди ол, районнан бир аьдем де келип: «Каты явыннан соьнъ аьлинъыз-куьнинъыз калай деп сорамады», – деп шагынды. Мен онынъ айтканын газета бетиндеги макалама яздым. Соннан 4-5 йыл ыткен соьнъ, бу агайды бир авыл ериндеги той яхшылыкка йолыга калдым. Оннан: «Агай, нешик? Сен аьли де сонда ислейсинъме?», – деп сорадым. «Ий, кайда сага, иним, сол сен язган макаладан соьнъ кошарымызга комиссия келип тергев юритти. Элбетте, коьп затлар язылган кепте дурьы болып шыкты. Тек мага да таяктынъ бир ушы тиймей калмады. «Сол заттынъ акында газетадынъ хабаршысына шагынганнан, бизге язып йибермеге яраман болаяк», – деп мага суьймей карадылар. Соннан бери шагатаган аьдемлердинъ кара списогына туьстим де калдым», – деп куьлемсиреди агай.

М-А.ХАНОВ.
(Ызы болаяк).

Карлыгашлар

ТАЛАП-КАНАТ

Ясав саниятынынъ усталары

Бала заманнан алып ясав ман кызыксынатаган саббийлерге сукланаман, озимде сондай оьнер, оькинишке, йок. Кагытта тоьгеректеги коьринислерди коьрсетип болган талап аьлемет деп эсиме келеди. Сондай усталыкты кишкей балаларда оьрлендиретаган окутувшылардынъ бириси – белгили суьвретишимиз, Россия Художниклер союзынынъ агзасы Мархаба Аджибаьтир кызы Шалиева. Онынъ Кадрия атындагы окувшылары эм Сраждин Батыров атындагы тербияланувшылары туьрли конкурсларда катнасып, оьз оьнерин коьрсетедилер.

Быйыл Халklar ара балалар коршалав куьнине багысланып, Казахстан элинде Алма-Аты каласында яс суьвретишлердинъ «Балалык планетасы: дуния бояклары» деген халklar ара конкурсы, балалар яратувшылыгынынъ савлайдуныялык фестивали тамбыз

айынынъ биринши куьнинен алып шилле айынынъ 15-нши куьнине дейим озды. Проекттинъ етекшиси – Болат Хамзин.

Конкурса туьрли техни-

ка бойынша (живопись, графика, аралас техника) этилинген ислер алындылар. Туьрли темалар бойынша Мархаба Шалиевадынъ тербияланувшылары суьврети-

лерин ясадылар: «Дуния балалар карасы ман», «Наьсипли бала шак». Солай ок балалар тувган ери акында темага суьвретлер йибердилер конкурска. Балалардынъ алдындагы бас борыш темады ашылувы эм боякларды дурыс кулланув эди. Яс суьвретишлер сол борышларды толтырдылар. Соьйтип, Кадрия атындагы мектебининъ 9-ншы классыннынъ окувшысы Рашид Акимов эм Сраждин Батыров атындагы саниятлар мектебининъ тербияланувшысы Медина Ахмедова баргылы уьшинши орынды алдылар. Калган катнасувшылар Алина Аджиева, Элина Нургишиева, Нурия Сулейманова эм Фатима Шамбилова дипломларга тийисли болдылар. Савлайдуныялык конкурстынъ катнасувшыларына аьли де коьп енъуьвлер йораймыз.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: конкурстынъ катнасувшылары.

ЯТЛАВ СЫДЫРАЛАРЫ

Анама

Меним анам –
Куьн савьлеси,
Аясында йылуьлык.
Меним анам –
Уьй бийкеси,
Юрегинде алаллык.
Меним анам –
Ак шешкей,
Юрегимди яйнаткан.

Меним анам –
Язлык кеше,
Бавырымды йылыткан.
Меним анам –
Ак малегим,
Кайтип сени суьемен.
Меним анам –
Ак дирегим,
Сага басым иемен.

Курткашык

Ямгыр явды такылдап,
Шоьлликке.
Сув куйгандай
коьринеди
Шоьлмекке.

Конды таза тамшыга
Куьпелек.
Куьвып кетти куьпелекти
Куьшелек.

Шомылдырды
шешкейди
Тамшылар.
Завыкланып
баркылдайды
Бакалар.

Ямгыр тымды
астакырын
Шашылып.
Сав дуныяды бийледи
Курткашык.
Г.БЕКМУРАТОВА.

ДУНЫЯ АЬЛЕМЕТЛИКЛЕРИ

Билсенъиз, кызыклы

*Соқыр юмыранлар бек ийги этип коьредилер. Олар ярыктан кашадылар, неге десе оларга йырткыш янында деген билдируьв келеди.

* Сувсарабтынъ мыйы ерден 5 метрге йогарыда болады. Ога канды еткеруьв уьшин юрек айлак уьйкен болмага керек.

* Сувсарабтынъ тили кара эм онынъ узынлыгы 50 сантиметр болады.

* Планетада ийтлердинъ 400 кеби бар деп белгили.

* Пилдинъ 4 тизи бар, сондай айван дуныяда тек бирев.

* Йыл сайын эки айга Японияда зоопарк ябылады, соьйтип, айванлар аьдемлерден тыншаядылар.

* Австралия тилинде «кенгуру» «анъламайман» деген соьзди анълатады, соьйтип яшавшылар туристлерге кыргыйтаган айванлардынъ акында сораганда, яваплайтаган болганлар.

* Пил басында турагалып болады.

* Ак аювлардынъ коьбиси – солакай.

* Норвегия элинде Осло каласында Бальто атлы ийтке эстелик салынган. Ол Аляскадагы Ном каласына эпидемия заманында яшавга маьнели сывороткады акьелген эм оны баьтир деп санайдылар.

* Аювдынъ 42 тиси бар.

* Бал – бир де яман болмайтаган азык.

* Аьдемнинъ аягында 26 суьек бар.

* Коьплеген балалар таяк пан ойнайдылар. Билетаган

болсанъыз, ол энъ де бурынгы ойыншык.

* Балшыбынлар Эверест тавыннан да бийикке ушадылар.

* Кумырскалар бир де уйкламайдылар.

* Ер юзинде бир секундадынъ ишинде 200 айындырык яркырайды.

*Энъ де уьйкен планетарий Москва каласында орынласкан.

* 15 миллион йылдан артык планетада кирпичлер яшайдылар.

* Йьланнынъ уйкысы уьш йылга дейим созылмага болады.

* Амазонка йылгада бир коьпир де курылмаган.

* Йырткышлардынъ арасында энъ де кишкей юрек арсланда деп белгиленеди.

* Исландия элинде шойын йоллар йок.

* Бизим планетамыздынъ яшавшыларынынъ 50 процентиннен коьбиси кар деген не зат экенин билмейдилер.

* Бир килограмм бал йьйнав уьшин балшыбын 4 миллионнан артык шешкейлерди айланмага керек.

* Марабу деген кус ушып бараятканда уйклап болады.

Аьзирлеген

Г.БЕКМУРАТОВА.

ХАЛК АВЫЗЫННАН

Етим кызалак

(кабарты эртеги)

Фатимат эртеректен етим болып калды. Атасы хатынын элтеп коьмеді эм уьйге яс тул хатынды акьеледи, онынъ оззининъ балалары болады. Кишкей Фатиматка айлак кыйынлы заманлар келди. Оьзининъ кызларына хатын ярасык кийимлер кийдиреди, эркелетип турады. Фатиматты урмага да болады, ислетеди, акырады. Кызалак бир муьйисте олтырып, айырым ашайтаган эди. Калган асты ашап, йырткы кийимлер кийип турады Фатимат.

Кызалак танъ ман бирге турады, тав булакка сувга барады, сонъ от ягады, азбарды сыпырады, сыйыр савады. Эргеньнен туьнге дейим ислеиди ол, болса да оьгей анасына ярап болмайды. Хатыннынъ кызлары куьыршаклар ман ойнайдылар, а Фатимат куллыктан йоьнькийди.

Яркыраган куьнлердинъ бирисинде етим кызалак сыйырларды багып, юн ийирип турган болады. Куьн ерди йылытады, уршык айланады. Бирден ел эсип, кыздынъ колыннан юнди алып кетеди эм узактагы дорбын (пещера) касына таслайды. Не этсин Фатимат? Излеп кетеди юнди. Уьйге бос коллары ман келсе, оьгей анасы оьлтирер. Уьйкен дорбыннынъ ишинде обьр куртка яшаган. Фатиматты коьрип, ол кышкырады:

– Йьйна, кызалак, мага ерге шашыраган куьмисти!

Бурылып карайды кызалак, дорбынга киретаган ерде куьмистинъ кесеклери ятыр. Ол баьрисин де йьйнайды эм албаслыга акьелип береді.

– Энди белбавынъды шешип, кисенъди коьрсет, – дейди куртка.

Фатимат коьрсетеди. Куртка кыздынъ алдатпаганын коьреді.

– Аьруьв, мен ятаман, сен каравылшы боларсынъ. Эгер дорбында ак сув акса, мени тургызарсынъ, – дейди албаслы.

Уйклайды каты куртка. Таслар уьстиннен суьттей ап-ак сув агып баслайды. Фатимат курткады тургызарды. Ол уянады, кыздынъ бетин ак сув ман ювиндырып, бияладынъ алдына акьеледи. Карайды кызалак биялага эм коьзлерине ьнанмайды. Кайдай ярасык болады ол. Юзи тап куьндей, яркын, коллары, кевдеси ап-ак, кийими алтын эм куьмис пен тигилген. Кайтады суьйинип, Фатимат сыйырларды айдап уьйине. Йолда баьри

де ога сукланып, карайдылар. Кызды коьрип, оьгей анасы куьнлейди, болса да коьрсетпейди. Сонъ Фатиматтан сорайды:

– Кызым, сен кайдан алдынъ ярасык кийимди, кайтип ыспайы болдынъ?

Фатимат ясырмай, хабарды айтады.

Экинши куьн хатын оьзининъ кызын сыйыр бакпага йибереді. Ел эсип, кыз ийирип турган юнди дорбынга акьетеди. Кызалак ювырып кетеди эм албаслыды коьреді.

– Кая, кызым, шашыраган куьмисти бер мага, аьши, йьйнап.

Хатыннынъ кызы йьйнайды эм энъ де уьйкенлерди киселерине салады.

– Энди белбавды шешип, киселеринъди коьрсет, – дейди албаслы.

Киседен куьмистинъ уьйкенлери туьседі. Шырайы тастай болады курткадынъ.

– Аьруьв, мен уйклайман. Кара сув акса, мени тургызарсынъ, – дейди ол.

Албаслы уйклаганда, кара сув агады таслар ман. Ол турып, кыздынъ бетин кара сув ман ювиндырады. Биялага караса, кыздынъ бетининъ бир ягы маймылдыкы, баскасы – ийттики. Йьылап, ол уьйине ювырады. Коьргенлер оннан коркадылар. Соьйтип дорбындагы куртка хатынды эм онынъ кызын яманлык уьшин язалайды. Фатиматтынъ атасы хатынын уьйден куьып шыгарады, олар наьсипли болып уьйлеринде яшайдылар.

Кобышрген Г.БЕКМУРАТОВА.

ЙЫЙЫН

Авыл маъселелерине эс каратылды

Янъыларда Аким Микиров ис йорыгы бойынша Кизляр районынынъ Сангиши авылын да конакта болып кетти. Онда оьткен граждандар сходында ерли инфраструктурадынъ оьрленуви бойынша сораулары каралдылар. Шарада Кизляр муниципалитетининъ етекшиси Аким Микиров, онынъ орынбасары Мурад Баганов, администрациядынъ ер эм муьлк катнаслары бойынша етекшиси Ахмед Ахмедов, Кизляр районынынъ курылыс

эм турак уй эм коммуналлык хозяйство управлениесининъ етекшиси Гимран Магомедкеримов эм баскалар ортакшыладылар.

Йыйыннынъ барысында балалар ушин эм футбол ойнав майданларынынъ курылысы, артезиан скважинадынъ капиталлык ярастырылувы бойынша сораулары каралдылар. Сол йыйында авыл яшавшылары ушин энъ де оьткир маъселелердинъ бириси болган сув ман канагатлавга да айырым

эс каратылды. Шарада аьлиги заманда аьрекетлейтаган артезиан скважинасы яшавшыларга токтавсыз таза сувды еткеруьвди канагатлар ушин, оны тез аьрекетте ясамага кереги акында айтылды. Солай болып, авылды сув ман канагатлав сорауы бойынша артезиан скважинадынъ сув йыйналатаган алатын да кесек заман ишинде ярастырмага деген карары да шыгарылды.

Йыйыннынъ сонъында балалар ушин эм футбол майданларын курув бойынша проектлери яшавга шыгарылар ушин, 2027-нши йылга курылыс планына сол объектлерин киргизуьвви мен байланыста, патшалык программаларында катнаспага аьризе бермеге деген карары да алынды.

Район етекшиси Аким Микиров актуальли маъселелерин аянлав ушин авыл яшавшылары ман сондай йолыгыслар озгарув эм биргелес токтасларын излев бек маънели экенин белгилеп озды. Йыйыннынъ тамамында кенъесилген сораулардынъ аьр бирисин айырым карамага тийисли службаларына буйырыклар тапшырылды.

Суввретте: *шарадан коьринис.*

ЯС АРКАГА ЭС

Тувган еринде пайдалы

Россия элимиздинъ аьр кайсы регионларында да туьрли федераллык программалары яшавга шыгарылып, ясларымыз ис орынлары ман канагатланып, суьйген ислери бойынша сулыпларын байытып, оз билими мен халкына, элине пайдасын тийдирип келедилер. Сондай программалары Ставрополь крайында да етимисли яшавга шыгарылып, коьплеген ясларга оз кесписи бойынша емисли аьрекетлемеге амал тувдырады.

Бугуьнлерде Ставропольде «Земский тренер» деген программа «Спорт России» эм «Развитие физической культуры и спорта» деген Россиядынъ патшалык программалары яшавга шыгарылады. Айтпага, ол янъыларда етимисли аьре-

кетлеп баслаган регионаллык программаларынынъ бириси. Сол программа бойынша Ставрополь крайында 2026-ншы йыл ишинде алты специалистлер, ерли спорт ошаклары ман келисуьвлер туьзип, куллык этип баслаганлар. Программа 50 мынга ювык яшавшылары болган кишкей калаларын эм авылларын спорт бойынша яс кадрлары ман канагатлавга каратылган. Яс специалистлерге бир кере тоьленетаган бир миллион акша эсабында карыжы авыл ерине барып куллык этуьв ниетте бериледи.

Сондай программа катнасуьвшыларынынъ бириси болды спорт бойынша яс специалисти – Аскер Айдогдиев. Аскер Нурмухамедович Нефтекум районынынъ Махмуд-Мектеб авылында

тувган, сонда ерли мектебти окуп тамамлаган. Оннан сонъ яс Дагестаннынъ Хасавюрт каласындагы олимпиада резерви бойынша училищесинде билим алган. Бала шактан мырат эткен, юрек шакырувы ман сайлаган кесписин байырлаган ясты балаларга уьйкен суьйими, алган билимин, йыйган бай сулыбын яс аркага коьширмеге деген алал ниети тренерлик аьрекетине аькелди. Бугуьнлерде Аскердинъ алдында спорт бойынша кызыклы йоллары ашылып, сол программа аркалы ога элине оз иси мен пайдалы болмага амал берилди.

Яс он бир ясыннан алып спорттынъ эркин куьрес кеби мен кызыксынып келди. Бугуьнлерде ол Нефтекумск округында эркин куьрес эм футбол бойынша яс спортсменлерди етимисли аьзирлейди. Эркин куьрес бойынша Россия спортынынъ мастери, онынъ етисуьвлеринде сыйлы орынды Ставрополь крайынынъ чемпионатларында, савлайроссиялык, республика эм район бойынша турнирлеринде тийисли болган енъуьвлери алады.

Биз де тренер Аскер Нурмухамедовичке алдыда спорт тармагында уьстинликлерди, туьрли дережели ярысларында йогары етимислерин коьрсеткен тербиялануьвшыларды, бийик енъуьвлерди йораймыз!

Г.НУРДИНОВА.

Суввретте: *Аскер Айдогдиев.*

ШАРА

Билимлиги мен сынастылар

Бугуьнлерде окуп, маданият, саният ошаклары, туьрли ямагат организациялары ман яс аркалар арасында ана тилин саклав, ногай халк маданиятын, тарихин оьрлендируьв бойынша туьрли шаралар озгарылып, заьлимдей куллыклар юритиледи.

Янъыларда, айтпага, элимиздинъ бас каласы Москвадынъ «Дар» маданият орталыгында «Казыят» Саваплык фондынъ эм «Ногай ямагаты» регионаллык ямагат организациясынынъ бирге уйгынлавы ман калада окыйтаган ногай миллетли студентлерининъ йолыгысы да йогары коьнъилде озгарылды. Шарады Руслан Янпов юритти.

Сол «Оьз ойыны» деген интеллектуальниквиз-ойынына йыйылган ногай студентлер, айтпага, оз миллетининъ тарихи, маданияты, дини эм ана тили темалары бойынша оз билим оьлшемлери мен сынасып, аьр бир сорава явапларында тапкырлыгын, ойларынынъ теренлигин, халк асабалыгына уьйкен суьйимлерин ашык коьрсеттилер. Билимлер теренлигин

шайытлайтаган ойыны кызуьвлы, куьндеслик, кызыклы кенъесуьв аьлинде оьтуьви мен, ногайлар туратаган туьрли ерлерден келип

Москва каласында билим алатаган студентлери бир-бириси мен ювык танысып, оз заманларын пайдалы озгарып, олардынъ аралык байла-

нысын, дослык эм татымлык коьпирин беркитпеге, юреклеринде халкы ушин оьктемлик сезимлерин тувдырмага оз амалын берди.

Студентлердинъ йолыгысынынъ тамамында билимлерин коьрсетуьвде айырым баскаланган катнасуьвшыларына, енъуьвшилерине шара уйгынлавышылары атыннан эстеликли баргылар, Сый грамоталар тапшырылдылар.

Аьр бир ойын катнасуьвшысына сол кызыклы шарада тек ортакшылык эткен куьн болып калмай, оз халкынынъ бай маданияты, тарихи, ана тили бойынша кызыксынуьвн оьстирип, ата-бабаларыннан калган асабалыгына суьйимининъ тамырын юреклеринде теренлеткен куьн болып та эслеринде сакланар.

Сол тувган ана тилимиздинъ оьрлендирилуьвине, халкымыздынъ тарихин, маданиятын саклавга каратылган билимлендируьв шара келеекте де иркилмей бардырылып, халкынынъ келеектегиси ушин коркпай, яс несилди халкынынъ шынты патриотлары болып оьспеге шакырув болаягына сенемиз.

Г.НУРДИНОВА.

Суввретте: *шарадан коьринис.*

Кадрия – Еннетке дейим ети айлы куьни

Мине бир неше куьнге кешиккен ак шашлы кыс, ийнине оьрнекли ак явлыгын яйып, куьн куьйдирген, язда яланъашланган, тоьзимли яткан шоьл уьстинде айланады, йойылган буйратлар уьстине ушып янасып алады да, оларга йылтынланган кар улпасын себеди. Тек кеше сувлы кара авызы ман тыныс алып шыккан ер, танъга карсы кар ман туьйилип, бузлы кабыкты кыршылдатады.

Аьдемнинъ юрген ызы оны бир шыдап болмастай этип авыртатаганга усайды. Шоьлдинъ буйратлы тоьсинде ол ак кардынъ кув кушыналы ювырканына оранып уйклаган уйкен баладай болып коьринеди. Онынъ эртенги уллы тынысыннан катып калган шоьл авасы арасыннан пус буйраланып шыгады. Парктагы уйкен тереклер, озьлерининъ яланъашлыгыннан уялып, бири-бирине таянып катып калганлар. Бутаклар арасыннан ак ун эленип, ердинъ уьстин тегислеп ябады.

Карагыс айынынъ 15-си. Авыл шетинде тал терек шетениннен кораланган кара кербишли кишкей уьйдинъ терезесинде шырак сисесининъ курткашыклы ярыгы йылтырайды. Уьй артындагы сарайда, тобанга койды йыгып, Оразбай козыды эмдиреди, арада бир уьй бетке карайды.

Бирден хатыннынъ ышкынувлы кышкырыгы авады йыртты. Бираз заман кеткеннен сонъ, юз ясындагы карттынъ пышагынынъ оьткирлигиндей, баладынъ кышкырыгы дуьлли дуняга оьзининъ келгенин билдирди...

Уьйдинъ тар саьнесинде янъы тувган бузав таьтлы шырпылдайды. Саьне карагерек боьлмеге элтейди, онда шешекейли ювыркан ямылган яс хатын ятыр. Наьсиплидинъ юка юнли явлыкка оранган, бозарган, арыган юзиннен уьндемес ана наьсиби саьвлеленеди. Авырсынганлыктан арылган, кысып ябылган эринлерининъ шетинде – куьлемсирев.

Яракшы Айтувган-абай, Оразбайдынъ абасы, кенъ этекли узын коьйлек кийген, панбархатлы капталды, бийик, ярыкай куртка эртеннен алып, курып калган юзим сабдагындай коллары ман йылап турган балады шайкайды.

Бала тетейдинъ ак тастарына, онынъ да кырыннан ой териге оралган. Соьйтип бурынгы аьдет пен янъы тувган кызларды боьлепишлейтаган болганлар.

Сосы аьдеттинъ маьнелиги – кыз бала тувганнан алып анасынынъ суьти мен бирге эр киси, ясуьйкен алдында болмага керек эдаплыкты, катылыкты, тынълавлыкты каркырасына синъдиреди, деп анълататаган эди меним юз ясындагы Юмаветем (Юлдыз). А неге кой териге ораганлар? Хатын бала заманыннан алып кой юннинъ ийисин билсин деп, оьскенде, ногой халк усталыкларыннан эрек болмасын – кой юниннен кийгиз басып, аяк кийим согып, тигип уьйренсин деп.

Эсли Айтувган, оьзи-оьзи мен соьйленгей болып, туьсин йойган эринлерин сессиз йыбырдатады. Кысык коьзлерин шуькирейтип, ол коьпке дейим балага карап турады, эм онынъ туьртеийип шыккан бет суьеклери эринлерининъ йыбырдавыннан онда-мунда кетедилер. Бирден ол бала тапкан хатынга карап, куьле берип: «Тьфу, Ма Ша Аллах! Меникиндей узын оьмирди берсин Кудайым! Карашы, коьзлери кайдай онынъ!» – деп, тиссиз авызы ман шайнап айтты.

Бала эндиги йыламайды, ол уьндемей, яшав ман таньсувды маштак уьйдинъ тоьбесиннен баслагандай болып, йогарыга карайды. Бала тапкан кыскаяклы аста-

акырын: «Кыз болганы аьруьв, коьмекшим болар меним. Меним танъ Шолпаным, суьйинемен сага», – неше куьннен бери шыкпага аьзир болып турган таьтли коьзяслар, толып турган тостакайдай, шашырап шыгып, арыган юзинде тыгырдылар.

Яракшы болса, кенъ егинин туьрип, баладынъ уьстинде бир сыхыршылыктар эте эди. Айтувган, оьзининъ терлегениннен эм аьр заманда тагып юргеннен туьсин йойган мойтымарын баладынъ уьстиннен юритип, аста-акырын дуа окый эди. Сонъ, балады анасынынъ янына салып: «Йиениме барып, куванышлы хабар айтайым. Ол мага суьйиншиге коьйлекликке йибек кумаш береек болган», – деп, аста-акырын уьйден шыгып кетти. Онынъ артыннан коьктерекли эсик ялынышлы сыкырдады, эм шырак оты шетке кишкей елпилдеп алды.

Танъ атып баслады. Кардынъ коьзди йыртып алатаган аклыгыннан узак кешеден сонъ керилип, сыкырдаган аяздан шуькирейип аткан эртенълик оьз ерине тоьселгендей болып коьринеди.

Оразбай азбарда шым тереклердинъ бутакларын балта ман шавып, коллары ман сындырып олтыр. Ол баладынъ кышкырып йылаганын эситти, энди напасызланып, биринши балам увыл ма, кыз ба, деп карап туры эди. Ама, аьдетлерге коьре, яс ата оьзининъ сезимлерин ыслайды. Кырдагы эсик сыкырдап ашылып, кар уьстинде юрген аяк сеси ога ювыклаганда, Оразбай колындагы шым будырлы бутакты оьзининъ кенъ, кат-кат кенъ аясында, ыз калдыргандай этип, соьйтип те куьшли кысты. Тиссиз авызы ман юзине кенъ куьлкисин яйып, юре берип, капталынынъ кенъ егинлерин туьсирип, сувыктан шуьнькирейип, Айтувган:

– Эй, йиеним, савганъды аьзирле! Аллах сага танъ ман бирге кыз берди. Узак оьмир, наьсип берсин Кудайым. Калай мазаллы, Ма Ша Аллах, тьфу-тьфу, коьз тиймесин, мараз да алмаяк. Йиеним, кайдай ат бересинъ? – Айтувган-абай, коьзди шагаластырган кардынъ аклыгыннан коьзлерин шуькирейтип, яс атага карай эди.

Оразбай, Кудайга разылыгын билдиргендей болып, коькке карады. Увылды куьтсе де, энди кызына суьйине эди. Бу – Наьсиплидинъ эм онынъ биринши баласы. Алла-Тааладынъ язувы сондай болган. Солай болмага керек эди.

Ол, ян косагынынъ аьлин сорамага суьйсе де, уялды. Онынъ ойларын окыгандай болып, абасы:

– Келиннинъ аьли аьруьв. Оразбай, соны ман кайтип атайык?

Ол йиенининъ бетине тиклеп карай эди.

– Кадрия болсын аты! Калай аьруьв ат дия, абай? – деп Оразбай уялып куьлемсиреди.

– Кадрия – юмарт ат. Алла-Тааладынъ элшиси. Юмарт кыз болып оьссин, анасынынъ онъ колы болсын, – сосы соьзлер мен Айтувган-абай уьйге кирип кетти.

Кала шав-шувланып уянады. Тарки-тавдан алып Каспий тенъзине дейим айлангыш орамлар ман автобуслар эм троллейбуслар ювырадылар...

Куьннинъ коьзлери боьлмеде ойнайдылар. Онынъ бирев Кадриядынъ бетине коньп кутыклайды.

Кадрия уянды эм, коьзин ашпай турып, танънан алдын коьрген туьсин эсине алып баслады. Ол туьсинде карнавал конагы эди (байрам – той). Туьрли кийимлер, маскалар кийген аьдемлер янын-

да завьклы айланып, бийий берип, оны яркыраган отка ийтей эдилер. Ол соьйтип те ювыклады, ол онынъ ялынын бетинде сезді... Эм ол уянды. Куьннинъ саьвлеси пердевинъ туьйининнен айырылып, тувра онынъ коьзлерине ура эди. Туьслерининъ калганын силкип таслап, Кадрия аьрекетлеп диванга олтырды да, бурынгы курткадай болып, туьс аьйлесининъ юмагын шешкиси келип, басын ян-якка шайкап баслады. Яс сылув хатын бурнынъ астыннан, тислериннен суьзип, бир затлар айтып сыбырдап, коьзлерининъ астыннан боьлмеге карт аьдемдикиндей туманласкан каравын таслайды. Онынъ байлавьшсыз мырылдавыннан арада бир ювык аьдемлерининъ атлары таза эситиледи.

Бирден ол токтады да куьлди. Соьйтип те занъырап куьлди, куьннинъ коян кимик бири-бирининъ артыннан шоршыган саьвлелери катып калдылар, саьатинъ каты тыкылдавы да токтап калды.

Тоьгеректе баьри зат та Кадриядынъ туьпсиз терен янынынъ шатлы шагы уьшин токтап калдылар. Яшавдынъ тек яркын туьслерин, оьзининъ тоьгерегинде буьлкидеп турган авады суьйген Кадрия соьйтип эртеннен алып даьврентаган эди.

Ол биялага янасып, онынъ туьбиндеги коьриниске куьлемсиреди. Эм аста-акырын, янъы санап уьйренген баладай болып, бирерлеп бармакларын коьтерип баслады. Етинши бармакта токтады. Гаванада озгарылаяк Савдуныялык ясларынынъ эм студентлерининъ 11-нши курылтайына бармага ети куьн калды, онда Дагестаннан данъклы атты казанган тек яс шаир Кадрия Темирбулатова кетек. Эртенъги мезгил ас уьстинде Кадрия оьзининъ кеше язган ой-язбаларын окый эди. А онынъ йогарында, кагытларга ийилип, уйкен суьврет илинип туры. Сосы суьврет Кадрияга, тувган ерин сагынганда, ян йыры, коьньйлендирген шаирлиги эди: шоьлдинъ толкынласкан яшавы.

... Ногой шоьли. Увылдаган коькте шыркыраган язгы аксамга оралган ширкей ызгырув болып ушады. Кызарган кешки танъ шоьл уьстинде шагаласады.

Мине биринши юлдыз шыкты. Алыста мажада шанъ коьтерген кой отары – оларды ат уьстинде олтырган койшы бетинде рахатлык пан ак кумлактар керемет болып юзедилер. Сув касында болса, бийик оьленди япырып, бешмет кийген эки аксакал эм яс йигит олтырлар. Олардынъ алдында кишкей ошак уьстинде уьш туяклы темирге илинген шойын. Яс йигит агаш касык пан шойынга тартылады. Шойын астында янып битпеге турган тезеклер. Енъил куьлтуйьс-коьк туьтин елдинъ эсуьвиннен энъкейген. Бир аксакал, такыр басындагы боьркин кыйсайта берип кийип, домбыра шертеди. Экинши

аксакал болса, юзин кумлактарга караткан. Онынъ коьзлеринде – сав яшавдынъ терен акыллыгы, эстеликтинъ тамгасы. Суьйгенининъ каравыннан уялган кыздай болган коьк, карагешкыл- кызгылт куьн батувьнда катып калган. Бираздан ол юлдызлы ямгырлай шашылаяктай болып сезиледи...

Кадрия сосы суьвретти бек суьбетаган эди, неге десе оны ога савгалаган бек аявлап суьйген, тек оьз сезимлерин айтып болмаган яс оьнерли суьвретши...

...Боьлмединъ тыныклыгын телефоннынъ сеси бузды. Кадрия бираз сескенип, колын телефонга созды.

– Алло, мен сизди тынълайман.

Ама трубкада уьндемейдилер. Тек биревдинъ авыр тынысы эситиледи.

Кадрия трубкады салып, ийниннен шашларынынъ авырлыгын йыймага деп, биялага янасты. Оннан ога коьзлеринде коркыныштынъ йылтыравы болган ят хатын карайды. Да, ызгы заманларда онынъ янына астыдан тыгылып киретаган, кайнаган, каты шыбырткыга бойсырмайтаган ойлар тизими киретаган эдилер. Кешелерде болса ол оьзининъ токтатып болмайтаган ойлар агымын кагытка тоьккенде, ога бирев сол ийни бетиннен язбаларына карагандай болады... Эм ол тез бурылады. Балкон ишинде оьткирлиги мен кирген ай яртысы болмаса, бир зат та йок. Язувларын калдырып, Кадрия ятпага аьзирленеди эм коьпке дейим ай агымына карап турады. Биринши напасыз уйкыга коьмилгенше, ол кишкей хатынды рахатландырып турады...

... Енъил, кызыл буршаклы крепдиршин коьйлегин, кызыл перламутр баьпишин кийип, Кадрия уьйден шыкты. Буьгуьн ол тенъиз бен коьриспеге бараяк.

... Орам. Подъезд алдындагы олтыргышларда олтырган картлар бир затлар айтып эриседилер. Кадрия кызыл буршаклы крепдиршин коьйлекте, йыйылган шашлары ман, бийиксымал оькшелі кызыл йылтыравык баьпишин кийип барады. Ол подъездтен шыгып, картлардынъ яныннан кете берип, олардынъ аьр бириси мен аманласады:

– Ахмед-акай, арканъыз нешик, авырийма? – деп сорайды Кадрия эсли тавлыдан.

– Авырмайды, кызым, сен шоьлден майды аькелгенли бери, мен ога дуа этип тураман эм аьр заманда да сага савлык йорайман, – дейди Ахмед-акай, агарган мыйыгын сыйпай берип.

Кадрия ога карап куьлди де эм сокпак пан автобус карайтаган ерге йолланды. Йолда ол кишкей юрегиен тез-тез соктырган туьнегуьнги ислерди эсине алып барды.

... Коллегия. Узын стол бойынша Дагестанда белгили аьдемлер, язувшылар, шаирлер, драматурглар, суьвретшилер олтырганлар.

Расул Гамзатов олтырган ериннен турып, коьзлериннен коьзилдиргин шеше берип, солтанатлы тавысы ман:

– Кадрия, бир баьримиз де тавысымызды сага бердик. Кел, мага янасып, фестивальге путевкады ал.

Кадрия уялшанъ абытлары ман Расул Гамзатовка янасып, онынъ колыннан путевкады алды. Расул Гамзатов болса, атасы кимик ога наьсипли йол йорап, йолга салмага келеегин айтты. Кадриядынъ коьзлеринде коьзяслар йылтырадылар. Баьриси де, ерлериннен турып, оны кутлап басладылар.

(Ызы болаяк).

АКЦИЯ

Спорт шарасы пайдалыгы ман оьтти

Кизляр районнда, «Зарядка со стражем порядка» деген баславы астында белгиленетаган Савлай-россиялык физкультурник куьнине багысланып спорт шарасы озды.

Сол маьнели акция Кизляр районнынъ Крайновка авылында уйгынланып оьтти. Спорт шарасы туьрли яслы яшавшыларын, киш-

кей эм ясуьйкен аьдемлерди майданда бирге ййды.

Ыхтыярды саклав органларынынъ ваькиллери мен бирге шара катнасувшылары туьрли коьнигуьвлерди толтырувы ман йогары коьнйилерин, куватлыгын оьстирмеге амал таптылар.

Баска болып, акцияда Россия МВД Кизляр району бойынша боьлигининъ

куллыкшылары, ерли администрация ваькиллери де ортакшылык эттилер. Яшавдынъ ден савлык кебин ййылдырув, яшавшыларды заман-заманы ман физкультура ман кызыксынуга тартув, савландырув бойынша ял алувды коьтергишлев – сол маьнели спорт оьзгерисининъ бас борышлары.

Сондай акциялардынъ,

боьтен де, Россия халкларынынъ Бирлик йылы бойынша оьтип, яшавдынъ савландырув кеби мен байланыслы болган ямагат келисуьвининъ беркленуьвине эм негизли кылыклардынъ кепленуьвине оьз маьнели косымын этип келуьви де бек маьнели.

Сувьретте: шарадан коьринис.

ФИЗКУЛЬТУРНИК КУЪНИ БЕЛГИЛЕНДИ

Денинъ сав заманда ювырмага керек

Уллы Горацийдинъ соьзлери: «Эгер сен денинъ сав заманда ювырмасаң, авырыганда ювырмага туьседи». Терен маьнели соьзлер, бу ерде авырыганда ювырув деген – савлыкты беркитуьв ниет пен тувыл, а эсиктен эсикке кирип, врачлардынъ кабинетлери мен, деген ой келеди.

Аьр йылдынъ август айынынъ экинши юма сонъгы куьни, аьдетке кирип, физкультурник куьни деп белгилевге айланган эм, бу куьн коьптен бери тек белгиленген кеспидинъ аьдемлерининъ байрамы болып калмайды, байрам савлай спорт пан каьр шегуьвши, куьн сайын оьз савлыгына мукаят аьдемлердики десек те, ялган тувыл...

Бу йыл да байрам белгиленди, биз тагы эм тагы да спорттынъ кайсы бир кебинде де уьйкен уьстинликлерге етискен, алтын, куьмис, ез медальерге тийисли болганларга оьз сыйлавымызды билдирдик эм оьз яшавларына аьдет этип спортты киргисткенлерди де алгысладык.

Бу байрамнынъ тарихин алып карайык: физкультурник куьни биринши кере 1939-ншы йылда белгиленген. Сол йылларда элимизге онынъ баьри яктан да оьрленуьвин коьтеруьвге куватлы, дени сав аьдемлер бек керек эдилер. Сол йылларда белгили комплекс ГТО яшавга киргистилген, «В здоровом теле – здоровый

дух» («Дени савдынъ – коьнйили де сав») деген шақырув да мынълаган аьдемлерге дем беруьвши болган.

А буьгуьнлерде болса, сол куьннинъ маьнеси де коьпке кенъейген. Бу куьн, мен йогарыда белгилегенлей, тек спорт усталарынынъ эм тренерлердики болып калмай, белсенли, ден савлыгына терен маьне берген аьдемлердики де болады, неге десе физкультура – тек «кол куват» тувыл, аьдемнинъ яшав сапаты, ой таза-

лыгы эм узьак оьмир...

Ызгы заманларда спортка уьйкен маьне бериледи: спорт комплекслер, стадионлар, калаларда турак уьйлердинъ алдыларында ярасык спорт майданлар, авыл ерлеринде патшалык программалар аркалы воркаут майданлар курыладылар. Сол тувыл ма спортты оьрлендируьвди коьтергишлев деген?! Сондай затлар аьр бир аьдемге де оьзининъ яны суьйген спорт кеби мен авьлигуьвге мырсат береди...

Бизим баьтирлер деп айтар эдим, тек олимпия чемпионына тувыл, куьн сайын эртенъ мен турып стадионга барып, бир тоьгеректи айланганга, яшав сулыбына, йылларына карамай, зарядка эткен ясуьйкен анайга, бир куьнин де калдырмай, телефонндагы абыт санавшысынынъ нормасын толтырув уьшин куьш салуьшы ис йолдасымды... Сондай аьдемлердинъ энтузиазмы тувыл ма бизге куьш беретаны эм яшаган еримизди ярасык этип, коьнйилге коьнйил косатаганы.

Эсинъизде болсын – яшав бойынша физкультурник кесписин сайламаган болсанъыз да, алдыга барув, ден савлыкты беркитуьвге куьш салув болса, биз йогарыда белгилеген куьн сизики, баьрине де ден савлык эм алдыда наьсипли оьмир. Яшавга абыт тек коьнйил коьтериисте алынсын.

ГАЛИМА КУРГАНОВА.

9-ншы АВГУСТТА КУРУВШЫ КУЪНИ БЕЛГИЛЕНДИ

Яшавга онъайлык аькелуьвшилер

Биринши кере бу байрам алдынгы СССР элимизде 1956-ншы йылдынъ 12-нши август куьнинде белгиленген. Сол байрамды 1955-нши йылдынъ 6-ншы сентябрь куьнинде алдынгы СССР Оьр Советининъ Президиумынынъ «Курувшы куьни» йыл сайынлык байрамды токтастырув акында» деген Указы ман беркиткенлер. Байрамнынъ оьзин ол замандагы патшалыгымыздынъ басшысы Н.Хрущев Эдил бойында курылып турган Куйбышев гидроэлектростанциясын коьргенде, соннынъ курылыс оьлшемине уьйкен тамаша этип, оькимет дережесинде курувшылардынъ кыйынын белгилемеге суьйип шыгарган.

Дурысын айтканда, Уллы Аталык согысынынъ дуния коьрмес бузылуварыннан сонъ, сав Элимизде турак уьйлерининъ, заводлардынъ, фабрикалардынъ, комбинатлардынъ, инфраструктура объектлерининъ уьйкен курылысы басланган. Патшалыгымыз сондай байрамды токтастырувы ман Аталыгымызды аягына тургызган курувшылардынъ куллыгына сый эткен.

Курувшы ис кесписин бизим Ногай шоьллигимизде де бек оьрметлейдилер. Ызгы йылларда район еринде коьп янъы, заманга келисли турак уьйлер, байыр туькенлер, янъы мектеб меканлары, кай-

бир авылларда фельдшер-акушер пунктлары, балалар бавлары, маданият уьйлери курылып кулланувга берилгенлер. Йыл сайын демеге болады, район бойынша бир неше социаллык объектлерине капиталлык ярастырув ислери де этилинип барады. Кыскартып айтсак, быйыл район орталыгы Терекли-Мектеб авылында «Юлдыз» эм «Айсылув» балалар бавларынынъ, Дагестан патшалык музейининъ Ногай район филиалы уьшин алдынгысы район поликлиника меканы кайтадан ярастырылып кулланувга берилмеге деп аьзир этилинедилер. Оннан да алдынгы йылларда курувшылардынъ аьрекети мен районуымызда янъы район больница, Нариман, Ленин, Орта-Тоьбе, Куьнбатар, Кумлы, Батыр-Мурза авылларында мектеб меканлары, Терекли-Мектебте орталык стадион курылдылар. Эки юз орынлы янъы мектеб меканы солай ок Шумлелик авылында да салынып турады. Былтыр А.Джанибеков атындагы орта мектеб меканына капиталлык ярастырув ислери оьткерилди.

Курувшылар оьзлерининъ кайратлы иси мен яшавымызга янъылык аькеледилер, ырык эм йылы меканлар, йоллар, коьпирлер, электростанциялар эм коьп баска бизге керекли куллыкларды яшавга шыгарадылар.

М.ЮНУСОВ.

Объявление

Аттестат под № 0268760, выданный в 1997 году МКОУ «Терекли-Мектебская СОШ имени Кадрии» на имя Риммы Делимхановны Абиджалиевой, считать недействительным.

«ШОЪЛ ТАВЫСЫ» (ГОЛОС СТЕПИ)

ТОКТАСТЫРУВШЫ:

Дагестан Республикасынынъ информация эм баспа агентствосы.
Издатель: ДР «Этномедиахолдинг «Дагестан»
ГБУ етекшиси **А.М.МАГОМАЕВ**,
тел. **66-00-25**.
по адресу: 367018, РД, г.Махачкала, Проспект Насрудинова 1 а.
Бас редактор Э.Ю.КОЖАЕВА.

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Дагестан
Регистрационный ПИ № ТУ05 – 00405 от 15 апреля 2019 г.
Авторы несут ответственность за достоверность представленных для публикации материалов.
Рукописи не рецензируются и не возвращаются.
Время печати: 14:30 ч.

Адрес редакции:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: golosstepi@etnomediadag.ru
Официальный сайт газеты - www.golosstepi.ru
Индекс издания: полугодовой – ПБ 430
ЗАКАЗ№ _____

Газета выходит 48 раз в год.
Тираж – 2028 экз.
Цена – 5 рублей 00 коп.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ООО «Феникс-Пресс»
по адресу: 368430, Республика Дагестан, Шамильский район, с.Хебда, ул.Сураката Асиятилова, д.1.